

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВАЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПЕТРИЦА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

**ПЕРЕКЛАД ЧЕСЬКОЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

для студентів 1 курсу ОС «магістр»

ОПП «Чеська мова та література»

спеціальності 035 «Філологія»

спеціалізації 035.038. «Слов'янські мови та літератури (переклад включно)
перша - чеська»

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVI A VĚDY UKRAJINY
STÁTNÍ VYSOKÁ ŠKOLA
UŽHORODSKÁ NÁRODNÍ UNIVERZITA
FILOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SLOVENSKÉ FILOLOGIE**

NATÁLIE PETRICA

**PŘEKLAD ČESKÉ SPOLEČENSKÉ A POLITICKÉ
TERMINOLOGIE**

STUDIJNÍ PŘÍRUČKA

PRO STUDENTY MAGISTERSKÉHO STUDIA

ODDĚLENÍ BOHEMISTIKY

Užhorod 2023

УДК 811.162.3'373.46(076)П

Петріца Н.М. Переклад чеської суспільно-політичної термінології: навчальний посібник для студентів 1 курсу ОС «магістр» ОПП «Чеська мова та література» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.038. «Слов'янські мови та літератури (переклад включно) перша - чеська». Ужгород, 2023. 50 с.

Укладач: **Петріца Н.М.**, кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри словацької філології

Рецензенти: **Буднікова Л.Т.**, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри словацької філології
Мадяр О., кандидат філологічних наук, доцент
Інституту центральноєвропейських студій філософського
факультету Пряшівського університету

Обговорено і затверджено на засіданні кафедри словацької філології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
«17» травня 2023 р., протокол №7.

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
«19» травня 2023 р., протокол № 7.

©Петріца Н.М., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р

OBSAH

Tema 1. STÁT. STÁTNÍ SUVERENITA.....	4
Tema 2.. ZÁKONODÁRNÁ MOC STÁTU.....	10
Tema 3. VÝKONNÁ MOC	13
Tema 4. SOUDNÍ MOC.....	19
Tema 5. PROSTOROVĚ-POLITICKÁ ORGANIZACE SPOLEČNOSTI.....	29
Tema 6. ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ STÁTŮ.....	32
Tema 7. VOLBY. VOLEBNÍ SYSTÉM	38
Tema 8. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE.....	43
SEZNAM LITERATURY.....	50

TÉMA 1

STÁT. STÁTNÍ SUVERENITA

1. *Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny*

TEXT 1.

Státní suverenita

Svrchovanost (též **suverenita**) je právo vykonávat neomezeně moc na území státu, které náleží každému nezávislému státu, a co zároveň nezakazuje mezinárodní právo. Mezinárodní právo je potřeba však vždy přenést do práva vnitrostátního, aby mělo na území státu platnost.

Suverenita je spjata se státním územím. Suverenita je tedy spojována s organizováním obyvatelstva podle území, tzv. **princip teritoriality**. Uplatnění tohoto principu znamená, že státní moc a práva určitého státu se vztahují na všechny, tj. organizace i občany, kteří pobývají na tomto území.

Suverenita má vnější a vnitřní stránku. Vnější stránka je výrazem nezávislosti státu. Vztahy států vůči sobě navzájem se utvářejí na základě vůle jednotlivých států. Proto základním pramenem mezinárodního práva veřejného je smlouva jakožto projev vůle dvou nebo několika států. Smlouvy tak uzavírají rovnocenné partneři. Vnitřní stránka suverenity je skutečnost, že státní moc funguje nezávisle na jakýchkoliv jiných politických organizacích. Podléhají jí všichni obyvatelé příslušného území a všechny organizace působící na tomto území.

Pojem suverenity lze vysledovat již ve středověku, především v období absolutismu. V Západní Evropě se státy organizovaly podle tzv. národního principu – jeden národ vytvořil obvykle jeden stát. Naproti tomu ve střední a východní Evropě vznikla za odlišných historických podmínek řada mnohonárodních států (Rakousko-Uhersko, Rusko aj.). Došlo tedy k formulaci

principu národní suverenity. Národní suverenita znamená nárok každého národa vytvořit si vlastní politickou organizaci nebo vlastní národní stát, nebo se spojit s jinými národy ve společný stát. V mezinárodním právu se používá termín **právo na sebeurčení národů.**

Stát jakožto subjekt mezinárodního práva vykazuje určité znaky: **obyvatelstvo, území, vláda, nezávislost, schopnost a ochota** vystupovat jako nový subjekt. Z tohoto pohledu pak současnou politickou strukturu světa tvoří **suverénní státy, nesamostatná (závislá) území a neutrální případně mezinárodní území a prostory.**

(ZDROJ: Fňukal M. Politická geografie Univerzita Palackého v Olomouci 2014. S.27-28.)

TEXT 2

Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny

Státy, jejichž státní moc je suverénní (nezávislá na státní moci jiného státu nebo na jiné politické síle), se označují jako **nezávislé státy.** Ne všechna území, která vyplňují politickou mapu světa ale mají tento charakter. Můžeme na ní najít tyto typy územních politických jednotek:

- **nezávislé státy**, tj. území, která mají obyvatelstvo, území, státní moc, která je suverénní a schopná i ochotná vystupovat jako subjekt mezinárodního práva
- **závislá území**, nejednotná skupina území, která nevystupují jako subjekty mezinárodního práva a v mezinárodních vztazích je zastupuje některý z nezávislých států
- **mezinárodní území a prostory**, tj. území, která nepodléhají státní moci žádného státu (např. volné moře, kosmický prostor)

Státy jsou také hlavními – ale ne jedinými – aktéry mezinárodních vztahů. Kdo v mezinárodních vztazích vlastně může „legálně“ vystupovat není jasně definováno žádnou mezinárodní smlouvou, jisté ale je, že státy jsou tzv.

původními subjekty mezinárodního práva. Dalšími – tzv. **odvozenými subjekty mezinárodního práva** – jsou mezinárodní organizace. Jejich právo vstupovat do mezinárodních vztahů je odvozeno od států tím, že na ně státy část svých pravomocí přenesou. Za legitimní účastníky mezinárodně právních vztahů se označují i povstalci proti vládní moci (pokud jim státy přiznaly statut válčící strany), národně osvobozené hnutí v závislých a koloniálních územích a Mezinárodní výbor Červeného kříže. Do mezinárodních vztahů zasahují ale i další organizace, i když formálně nemají „způsobilost“ k mezinárodním právům a povinnostem. Jde hlavně o různé nadnárodní hospodářské korporace, které nezřídka disponují značným kapitálem (řádově až v objemu odpovídajícím středně velkým státům) a např. při umisťování svých investic jednají přímo se státy

(ZDROJ: Fňukal M. Politická geografie Univerzita Palackého v Olomouci 2014. S.28.)

Odpovězte na otázky podle textu.

1. Definujte základní pojmy – státní moc, politická moc, suverenita.
2. Jaké jsou základní principy státní suverenity?
3. Pokuste se charakterizovat základní znaky politických systémů.
4. Jak byste vysvětlili tzv. princip teritoriality?
5. Jaké typy moci se uplatňují v České republice?

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Підсумок розвитку ідеї державного суверенітету відображений у принципах сучасного міжнародного права:

- Принцип суверенної рівності держав, що включає в себе низку елементів: а) держави юридично рівні; б) кожна держава користується правами, притаманними повному суверенітету; в) кожна держава зобов'язана поважати правосуб'єктність інших держав; г) територіальна цілісність і політична незалежність держав недоторканні; д) кожна

держава має право вільно обирати і розвивати свої політичні, соціальні, економічні і культурні системи; е) кожна держава зобов'язана виконувати повністю і сумлінно свої міжнародні зобов'язання і жити в мирі з іншими державами;

- Принцип невтручання у внутрішні справи. Наявність суверенітету у держави означає свободу держави чинити так, як вона вважає за необхідне і дотримуватися при цьому норм міжнародного права і національного законодавства. Обов'язки держави в рамках цього принципу полягають у невтручанні у внутрішні справи іншої держави;

- Принцип територіальної рівності цілісності держав захищає право держави на цілісність і недоторканість її території, є **найважливішим засобом забезпечення суверенітету держави**;

- Принцип непорушності державних кодонів.

- Принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань, на якому тримається весь міжнародний правопорядок;

- Принцип заборони застосування сили чи погрози силою в якому закріплюються обов'язки держав не застосовувати одна проти іншої збройні сили; • Принцип поваги прав і основних свобод людини, що містить в собі їх перелік. У міжнародному і соціальному праві існує можливість обмеження прав людини, але тільки в інтересах загального блага в демократичному суспільстві;

- Принцип рівноправності і самовизнання народів та націй існує для регулювання відносин держав у сфері розвитку цивілізацій у цілому і безконфліктному існуванні етносів, що перебувають на різних стадіях розвитку.

3. Doplňte chybějící slova do vět

(Pravomocí, uplatňuje, zdrojích, unitrostátního, přizpůsobovat, nezávislá, ovlivněna, geopolitická, schopnost, ekonomické)

Vnitřní a vnější suverenita spolu navzájem souvisí. Státní moc, která je na daném území výlučná, jediná a se vůči všem obyvatelům směrem dovnitř státu, musí být takéna jiných státech směrem ven, aby byla schopna zajistit řádný výkon směrem dovnitř. Suverenitu z hlediskalze chápat také jako nejvyšší moc (tedy moc, která má za všech okolností poslední slovo) a také jako moc neomezenou (které podléhají všichni obyvatelé daného státu). Vnější suverenita státu znamená státu zachovat svou bezpečnost a neporušitelnost státního území.

Suverenita státu z hlediska právního je však i suverenitou faktickou. Státy jsou navzájem sobě nerovné co se týčesituace. Rovněž jejich geografická poloha určuje nezávislost státu na cizích..... I státu je velmi významná, neboť stát se musíi politické situaci, která okolo něj panuje.

4. Slovníček pojmů.

svrchovanost	Суверенітет
státní území	територія держави
státní moc	державна влада
politické organizace	політичні організації
národní suverenita	національний суверенітет
právo na sebeurčení národů	право на самовизначення народів
nesamostatná (závislá) území	несамостійні (залежні) території
mezinárodní území	міжнародна територія

TEMA 2

ZÁKONODÁRNÁ MOC STÁTU

1. *Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny*

TEXT 1.

Nejvyšší mocí ve státě je státní moc. Současně je i typickým znakem státu. V každém státu rozlišujeme moc **zákonodárnou**, **výkonnou** a **soudní**.

Zákonodárná moc (Legislativní)

– zákonodárny sbor (parlament) je jednokomorový nebo dvoukomorový. Jednokomorový parlament je typický pro unitární republiky, dvoukomorový pro monarchie a federativně uspořádané republiky. Výjimkou je např. Česká republika. Zákonodárná příslušnost obou sněmoven může být buď stejná (každý zákon musí být schválen oběma sněmovnami) nebo jedna sněmovna podle ústavy má větší vliv než druhá. Ve federacích je jedna komora ustavena podle stejného klíče, druhá je tvořena zásadně stejným počtem zástupců z jednotlivých částí federace (republik, států, zemí) bez ohledu na jejich velikost.

Podle Ústavy České republiky je zástupcem zákonodárné moci (legislativy) **Parlament**. Parlament ČR je bikamerální (dvoukomorový) nejvyšší státní orgán představující zákonodárnou moc České republiky. Podle Ústavy ČR se skládá ze dvou částí - Poslanecké sněmovny a Senátu, které jsou na sobě zcela nezávislé. Mají odlišné složení, funkční období, jiné pravomoci, používají různé volební systémy a další komponenty.

Poslanecká sněmovna

Dolní komoru parlamentu tvoří 200 poslanců, kteří jsou poměrným volebním systémem voleni na dobu čtyř let z řad svéprávných občanů České republiky starších 21 let.

Vznikla k 1. lednu 1993, kdy nahradila dosavadní Českou národní radu. Sídlí ve Sněmovní ulici na Malé straně v Praze. Poslanecká sněmovna je usnášení schopná pouze za přítomnosti tzv. kvóra, tedy nejméně 67 poslanců.

Na rozdíl od Senátu může být Poslanecká sněmovna rozpuštěna prezidentem republiky v případech uváděných Ústavou, ne však v posledních třech měsících před skončením jejího volebního období.“

Poslanecká sněmovna České republiky

Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení. Právo volit (aktivní volební právo) má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let a není zbaven svéprávnosti. Právo být volen (pasivní volební právo) má každý občan starší 21 let s aktivním volebním právem.

Podrobnosti stanovuje volební zákon. Ten nemá rigiditu ústavního zákona a je ho tedy možné měnit skoro jako běžný zákon. Jedinou odlišností v zákonodárném procesu je podmínka, že s ním musí souhlasit obě komory Parlamentu. V případě volebního zákona tak Poslanecká sněmovna nemůže přehlasovat zamítavé stanovisko Senátu. I přesto jsou změny volebního zákona časté.

Volby se konají ve 14 vícemandátových obvodech, které kopírují krajskou strukturu. Počet mandátů v jednotlivých obvodech (krajích) není předem znám, určuje se až po volbách za pomoci počtu odevzdaných hlasů v jednotlivých obvodech. K určení počtu mandátů je třeba nejprve zjistit

celorepublikové mandátové číslo. To se vypočte jako podíl celkového počtu odevzdaných platných hlasů a celkového počtu mandátů (200). Číslo se zaokrouhluje na jednotky. Pro každý kraj se vypočítá „teoretický“ počet mandátů a to tak, že se vezme celkový počet odevzdaných platných hlasů kraje a podělí se republikovým mandátovým číslem. Zaokrouhluje se dolů na jednotky. Pro každý kraj se zjistí zbytek po dělení počtu odevzdaných platných hlasů kraje republikovým mandátovým číslem. Zbylé mandáty, které je potřeba přidělit, se přidělí těm krajům, které vykazují tento zbytek největší. Tím končí určení počtu mandátů pro jednotlivé kraje.

Po sečtení hlasů se vyřadí kandidující subjekty, jejichž celostátní podíl hlasů nepřekročil stanovenou uzavírací klauzuli (5 %). Volební výsledky se dále vyhodnocují zvlášť po jednotlivých krajích. Celkový počet rozdělovaných mandátů (200) se rozdělí v poměru podle počtu odevzdaných platných hlasů v jednotlivých krajích (viz výše), načež se podle počtu hlasů v každém kraji zvlášť rozdělí mandáty mezi jednotlivé strany. K tomu se používá d'Hondtova metoda: počet hlasů pro každou stranu v daném kraji (volebním obvodu) je postupně dělen přírozenými čísly 1, 2, 3, ..., přičemž všechny výsledné podíly všech stran jsou seřazeny podle velikosti do seznamu (a u každého podílu je označeno, které straně náleží). Ze seznamu je vybráno tolik nejvyšších podílů, kolik má být v kraji rozděleno mandátů. Za každý svůj podíl obsažený v tomto výběru obdrží strana jeden mandát. Jednotlivým kandidátům strany jsou mandáty přiřazovány podle jejich pořadí na kandidátkách; voliči mohou toto pořadí ovlivnit pomocí čtyř tzv. preferenčních hlasů (zakroužkováním). Kandidáti, kteří získali nejméně 5 % preferenčních hlasů, získají mandát přednostně.

TEXT 2.

Senát

Představuje tzv. horní komoru parlamentu, kterou tvoří 81 senátorů volených většinovým volebním systémem na šest let, přičemž každé dva roky se

volí jedna třetina. Senátorem se může stát pouze svéprávný občan České republiky starší 40 let. První volby do obnoveného Senátu České republiky se uskutečnily v roce 1996 za poměrně malé volební účasti.

Schůze Senátu České republiky

Sídlí v areálu Valdštejnského paláce, jeho součástí je rovněž Valdštejnská zahrada, jízdárna, Kolovratský palác a Malý Fürstenberský palác.

Senát je prakticky nerozpustitelný. Měl by fungovat jako klidnější a stabilnější protiváha Poslanecké sněmovny, jako prvek vytvářející předpoklady pro kvalitnější legislativní proces.

Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva podle dvoukolového většinového systému. Vyhláší je v zákonem stanovených lhůtách prezident České republiky. Volební obvody jsou jednomandátové a vymezené zákonem. Volby probíhají v 81 obvodech (každé 2 roky v jedné třetině obvodů), za každý obvod je zvolen kandidát, který v prvním kole volby získal alespoň 50 % hlasů, a pokud žádný z kandidátů nezískal alespoň 50 % hlasů, postupují 2 kandidáti s nejvyšším počtem získaných hlasů v prvním kole do kola druhého. Ve druhém kole se stane senátorem kandidát s vyšším počtem získaných hlasů. V případě uvolnění nebo neobsazení některého místa se konají pro příslušný obvod doplňovací volby. Kandidátovi musí být v druhý den voleb nejméně 40 let.

Volební účast se pohybuje v rozmezí od 15,38 % (druhé kolo v roce 2016) po 44,59 % (první kolo v roce 2010). Senátní volby se konají v sudých letech na

podzim, první kolo každých druhých voleb (1998, 2002, 2006, 2010, 2014...) se koná společně s volbami do zastupitelstev obcí, první kolo ostatních voleb (2000, 2004, 2008, 2012, 2016...) se koná společně s volbami do zastupitelstev krajů.

Neslučitelnost funkcí

Obě komory Parlamentu fungují jako autonomní orgány, mezi nimiž Ústava zakotvuje tzv. inkompatibilitu, což znamená, že není možné, aby jedna osoba měla členství jak v Poslanecké sněmovně tak v Senátu. Rovněž je neslučitelná s funkcí poslance a senátora funkce prezidenta republiky, soudce a mnoha dalších, o nichž to stanoví zákon.

(ZDROJ: <https://www.novinky.cz/tag/parlament-38236>)

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Парламент — вищий державний законодавчий орган. За загальним правилом парламенти є виборними органами, більшість яких у світі обирається за різними видами пропорційної виборчої системи. За більшістю **конституцій** парламент покликаний здійснювати загальне керівництво зовнішньою політикою держави. Однак, сфери його компетенції значною мірою залежать від державного ладу, розвитку демократії, тощо. Традиційними питаннями, що розв'язує Парламент є:

- внутрішньодержавні питання;
- питання війни та миру;
- територіальні зміни;
- ратифікація міжнародних договорів та угод;
- визначення видатків на зовнішньо- та внутрішньополітичні та іншого характеру заходи.

В Україні єдиним органом законодавчої влади є Парламент — Верховна Рада України. В Англії такий законодавчий орган

называется парламентом, в Норвегии — стортингом, в США — конгресом, в Швеции — риксдагом, тощо.

(ZDROJ: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82>)

3. Doplňte chybějící slova do vět

(smlouvám, vyslovovat, volili, kompetenci, protiváha, poslanců, zřídit, stranické, hlavním, státu, legislativního, vytváří).

Poslanecká sněmovna má v také dávat souhlas k některým mezinárodním, může..... důvěru nebo nedůvěru vládě ČR. Do roku 2012 poslanci spolu se senátory také prezidenta republiky, než byla zavedena přímá volba hlavy Sněmovna sídlí v městě Praze ve Sněmovní ulici na Malé Straně. Vznikla 1. ledna roku 1993 z předchozí České národní rady. Druhou komorou parlamentu je 81členný Senát, který je podle Ústavy České republiky konstruován jako ke Sněmovně, tedy jako prvek vytvářející předpoklady kvalitníhoprocesu.

Sněmovna si volí předsedu a místopředsedy,výbory a komise. Podle jednacího řádu je Sněmovna povinnavýbor mandátový a imunitní, výbor petiční, organizační, rozpočtový a volební. Sněmovna pak v rámci veřejného zájmu může zřídit vyšetřovací komisi, navrhne-li to alespoň pětina, tedy nejméně čtyřicet osob. Poslanci se také obvykle sdružují do klubů podlepříslušnosti.

4. Slovníček pojmů.

Dvoukolový	Двотуровий
Dvoukomorový	Двопалатний

kandidátka	виборчий бюлетень
klauzule	клаузула
lhůta	термін
obvod	округ
poměrné zastoupení	пропорційне представництво
poměrný volební systém	пропорційна виборча система
poslanec	депутат
pravomoc	повноваження
rigidita	безкомпромісність
svéprávnost	правоздатність
usnášení schopná	здатність приймати закони
Ústava	конституція
většinovým volebním systémem	мажоритарна виборча система
volební systémy	виборчі системи
zákonodárná moc	законодавча влада

TEMA 3

VÝKONNÁ MOC (Exekutivní)

1. Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny

TEXT 1.

Výkonnou funkci ve státě vykonává hlava státu a vláda. V širším slova smyslu se považují za výkonné orgány všechny orgány kromě zákonodárných a soudních. Tyto orgány se nazývají exekutivou nebo státní správou.

V monarchiích je hlavou státu **panovník** (král, císař, emír atd.), v republikách **prezident**. Panovník v monarchiích má práva čestná (např. užívání titul, predikátů a znaků) a výsostná (např. vydávání zákonů, jmenování státních úředníků, právo reprezentovat stát navenek, uzavírat mezinárodní smlouvy, velet branné moci, vypovídat válku a sjednávat mír, udílet milost atd.). Za nezletilého panovníka vykonává vládu **regent**.

Postavení prezidenta republiky se více či méně přibližuje postavení panovníka v monarchiích. Prezidenti jsou voleni přímo lidem nebo zákonodárným sborem. První způsob je typický v tzv. **prezidentských republikách**, druhý je typický pro **republiky parlamentní**. Prezident může kdykoliv svobodně rezignovat na svoji funkci (odstoupit).

Vláda je nejvyšší výkonný (správní) orgán státu. Její mocenské postavení je zakotveno v ústavě, je kolektivním orgánem, jehož členy jsou ministři, pověřeni řízením jednotlivých resortů. V čele vlády stojí **předseda vlády (premiér)**.

Prezident České republiky

Prezident České republiky je hlava České republiky, která je volena přímo českými občany. V letech 1993–2012 byl volen oběma komorami Parlamentu, tedy poslanci a senátory, na společné schůzi obou komor. Z výkonu své funkce není odpovědný s výjimkou velezrady a hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku České republiky. Prezident se ujímá úřadu složením slibu do rukou předsedy Senátu,

do roku 2013 skládal slib do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Prezidentovo funkční období trvá pět let. Vzdát se svého úřadu může též do rukou předsedy Senátu Parlamentu ČR. Výkon pravomocí, protokolární povinnosti a další funkce spojené s osobou prezidenta zajišťuje Kancelář prezidenta republiky, jeho ochranu má na starosti specializovaný útvar Policie ČR. Reprezentuje zemi navenek i ve vnitřních vztazích, z hlediska protokolu jde o prvního ústavního činitele.

Prezident republiky má právo účastnit se schůzí obou komor Parlamentu, jejich výborů a komisí. Je mu uděleno slovo, kdykoliv o to požádá. Prezident republiky má právo účastnit se schůzí vlády, vyžádat si od vlády a jejích členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti. Prezident jakožto hlava státu je také dle Ústavy vrchním velitelem ozbrojených sil, což znamená určité rozhodování (typicky někdy je třeba činit rozhodnutí v řádu dnů nebo i hodin), k tomuto účelu má tak zřízenou Vojenskou kancelář prezidenta republiky. Dále je prezident také adresátem zpráv zpravodajských služeb a rovněž jim také s vědomím vlády zadává úkoly.

(**ZDROJ:** https://cs.wikipedia.org/wiki/Prezident_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky)

2. Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny

TEXT 2.

Vláda České republiky

Vláda je nejvyšším orgánem výkonné moci v zemi. Vedle ní stojí moc zákonodárná, kterou představuje parlament a moc soudní zastoupená soustavou soudů. Působnost vlády vymezuje Ústava v hlavě třetí.

Vláda sídlí ve Strakově akademii na Malé Straně v Praze. Předsedou vlády je od 28. listopadu 2021 **Petr Fiala** (ODS). Prezident Miloš Zeman jeho kabinet jmenoval 17. prosince 2021.

Strakova akademie – sídlo české vlády

Jmenování, odvolání a demise

Vláda je dle Ústavy odpovědná Poslanecké sněmovně. Předsedu vlády jmenuje prezident, na jeho návrh pak hlava státu jmenuje jednotlivé členy kabinetu. Řadoví členové dostávají obvykle též pověření k řízení některého z ministerstev. Mohou jich vést i více naráz.

Sestavením vlády bývá obvykle pověřen lídr uskupení, které zvítězilo ve volbách. Není to však povinnost. V roce 2010 se premiérem stal Petr Nečas (ODS), vznikla vláda s TOP 09 a Věci veřejnými. Kabinet disponoval 118 poslaneckými hlasy, mohl tak obejít vítěznou ČSSD.

Vláda do třiceti dnů po svém jmenování předstoupí před Poslaneckou sněmovnu a požádá ji o vyslovení důvěry. Pokud důvěru nedostane, prezident jmenuje nového premiéra. Pokud ani nová vláda nezíská důvěru, jmenuje prezident předsedu vlády na návrh předsedy Poslanecké sněmovny.

„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony a uvádět je v život. Slibuji na svou čest, že budu zastávat svůj úřad svědomitě a nezneužiji svého postavení“ - Slib člena vlády dle článku 69 Ústavy ČR

Vláda podá demisi, jestliže Sněmovna zamítla její žádost o vyslovení důvěry nebo jestliže jí vyslovila nedůvěru. Pokud nesplní svou povinnost podat

demisi, prezident ji podle Ústavy odvolá. Jednotlivé členy vlády prezident odvolává na návrh předsedy.

Ministerstva

Tzv. kompetenční zákon z roku 1969 (s mnoha pozdějšími úpravami) vyjmenovává ústřední orgány státní správy. Mezi ně patří ministerstva. Od ostatních ústředních orgánů se liší tím, že v jejich čele stojí člen vlády. Těchto ministerstev je 14: Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo kultury, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obrany, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí.

Součástí vlády obvykle bývají i ministři bez portfeje – členové vlády bez vlastního ministerstva. Kabinet Petra Fialy obsahuje tři takové funkce: ministr pro evropské záležitosti; ministr pro legislativu; ministr pro vědu, výzkum a inovace.

Činnost vlády

Kabinet rozhoduje podle Ústavy ve sboru, tedy jako celek. K přijetí usnesení je zapotřebí nadpoloviční většina všech členů.

K provádění zákonů a v jeho mezích vláda vydává nařízení. Podepisuje je předseda a příslušný ministr. Například nařízení stanovující počáteční a koncové dny letního času v letech 2022–2026 podepsal premiér Andrej Babiš (ANO) a ministryně práce a sociálních věcí Jana Maláčová (ČSSD).

Prováděcí smysl mají také vyhlášky ministerstev. Ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová (za ANO) mj. prostřednictvím vyhlášky určila, jak mají vypadat české národní průkazy průvodce cestovního ruchu.

(ZDROJ: <https://www.novinky.cz/tag/vlada-37765>)

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Уряд складається з членів уряду (міністрів) і очолюється главою держави (королем, президентом) або прем'єр-міністром (головою уряду, канцлером, головою ради або кабінету міністрів). У федеральних державах існує центральний (федеральний) уряд і уряди державних утворень, що входять до складу федерації.

Коаліційний уряд — уряд, створений з представників декількох партій. Як правило, він функціонує на основі коаліційної угоди.

Як найвищий орган виконавчої влади уряд здійснює діяльність, направлену на виконання законів і оперативне управління державними справами. Важливим завданням уряду є забезпечення порядку в суспільстві і охорона прав громадян. В умовах демократії уряд повинен виражати загальні (загальнонаціональні) інтереси, а не приватні, корпоративні або регіональні.

Під урядом також часто розуміють державну владу в цілому, або як сукупність декількох гілок державної влади, включаючи виконавчу, законодавчу і судову, або сукупність за територіальним принципом — муніципальний, регіональний, федеральний рівні влади. Таке тлумачення тісно пов'язано з поняттям «суверен» — людина або група осіб, що володіє верховною владою в державі, а також з практикою Вестмінстерської системи, коли виконавча і законодавча (а в деяких питаннях і судова) влада де-факто належить членам парламенту, який є суверенним.

3. Doplňte chybějící slova do vět

(vyslovení, důvěra, premiéra, funkčního, návrh, ministerstev, rozpustit, jmenuje, prezident)

Vláda je jmenována vždy po demisi nebo odvolání vlády předchozí. Nejprve prezident republiky premiéra a na jeho návrh pak zbytek členů vlády (předchozí případné pověření určité osoby jednáním o sestavení vlády je pouze neformální ústavní zvyklostí). Jmenovaná vláda pak musí do třiceti dnů požádat Poslaneckou sněmovnu o důvěry. Pokud Poslanecká sněmovna důvěru vládě nevysloví, jmenujenového a na jeho návrh nové členy vlády. Jestliže ani tato nově jmenovaná vláda nedostane důvěru Poslanecké sněmovny, je prezident nucen jmenovat dalšího premiéra napředsedy Poslanecké sněmovny. Stalo-li by se, že by vládě takto jmenovaného premiéra nebyla vyslovena, prezident může Poslaneckou sněmovnu.....

V průběhuobdobí vlády na návrh předsedy vlády jmenuje prezident nového člena vlády. Prezident dále na návrh předsedy vlády pověřuje členy vlády řízenímnebo jiných úřadů.

4. Slovníček pojmů

výkonná moc	виконавча влада
vláda	уряд
státní správa	державне управління
panovník (král, císař, emír)	правитель (король, імператор, емір)
práva čestná	почесні права
práva výsostná	суверенні права
zákonodárny sbor	законодавчий орган
ústava	конституція
resort	міністерство, відомство
spadat do resortu	підпорядковуватися міністерству
předseda vlády	прем'єр-міністр
komora	палата
velezrada	державна зрада
ústavní pořádek	конституційний лад
skládat slib	складати присягу
funkční období	термін повноважень
vzdát se úřadu	відмовитися від посади
protokolární povinnosti	протокольні обов'язки
výbor	комітет
vrchní velitel	головнокомандувач
dostávat pověření	отримати повноваження
usnesení vlády	постанова уряду
vydávat nařízení	видавати розпорядження
vyhláška ministerstva	наказ міністерства

TEMA 4

SOUDNÍ MOC

1. Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny

TEXT 1.

Soudní moc nebo též justice je vedle moci zákonodárné a moci výkonné jednou ze tří složek státní moci. Soudní moc má dva hlavní úkoly: rozhoduje v oblasti občanskoprávních, rodinných a pracovních vztahů a v záležitostech trestných činů a kontroluje činnost ostatních státních orgánů a interpretuje zákony. Výkonem soudnictví jsou pověřeny nezávislé orgány státní moci – soudy. Soudci jsou při výkonu své funkce vázáni zákony a svým svědomím. Soudní moc je vedle moci zákonodárné a výkonné třetím odděleným pilířem moci. Soudní moc je jménem republiky vykonávána nezávislými soudy. Neustrannost a nezávislost soudců nesmí být nikým ohrožována. O požadavku nezávislosti soudců není v demokratických zemích pochyb. V některých zemích jsou soudci z povolání voleni a odpovědní přímo příslušným zákonodárným orgánům. V mnoha zemích (Francie a anglosaské země) jmenuje soudce z povolání na dobu časově neomezenou hlava státu.

Soudy v ČR

Představují klasickou soustavu státních orgánů vykonávajících soudní moc, kterou v každém státě určuje jejich ústava a dále konkretizují zákony. V právním státě, kde platí oddělenost státních mocí, totiž nemohou být zřízeny jen na základě rozhodnutí orgánu výkonné moci, čímž jsou vyloučeny mimořádné soudy. V České republice je tato soustava čtyřčlanková:

nejvyšší soudy (konkrétně Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud)

vrchní soudy

krajské soudy

okresní soudy

Soudy jsou nejen nezávislé na jiných státních orgánech, ale i navzájem samy na sobě. V soustavě soudů tak neexistují vztahy nadřízenosti a podřízenosti, jako je tomu např. u státních zastupitelství. Pokud tedy soud vyššího stupně zruší rozhodnutí soudu I. stupně a věc mu vrátí se závazným právním názorem, učiní tak jen na základě zákonem svěřené pravomoci rozhodovat o opravných prostředcích, nikoli na základě svého „nadřízeného“ postavení. Např. krajský soud má ve svém obvodu působnosti určité okresní soudy, vůči nimž není nadřízen, ale jejichž rozhodnutí přezkoumá, pokud účastník daného řízení podá odvolání. Tato nezávislost však neplatí pro státní správu soudů, vykonávanou Ministerstvem spravedlnosti a předsedy vyšších soudů, ta totiž není výkonem soudní moci, ale moci výkonné.

TEXT 2.

Ústavní soud

Ústavní soud je zvláštním ústavním orgánem soudního typu, který chrání ústavnost tím, že na kvalifikovaný návrh posuzuje soulad jak právních předpisů, tak i rozhodnutí jiných orgánů s ústavou. Ve složených státech (federacích) může také rozhodovat o sporech mezi touto federací a jednotlivými federálními státy. V některých zemích (např. USA, Argentina, Indie, Japonsko, Dánsko, Irsko, Estonsko) není jako zvláštní soud zřízen a jeho roli pak přebírá Nejvyšší soud.

Soudce je při výkonu soudní moci nezávislý, tedy není vázán žádnými pokyny, jak má rozhodnout. Musí být také nestranný a nesmí být podjatý, tzn. nesmí mít žádný vztah k věci, účastníkům řízení nebo k jejich zástupcům. Pro vyloučení konkrétního soudce z projednání a rozhodnutí věci stačí, je-li dána jen objektivní pochybnost o jeho nepodjatosti (*judex suspectus*).

Do své funkce je ustanoven buď volbou, nebo jmenováním. V České republice soudce jmenuje na časově neomezené období prezident republiky s kontrasignací premiéra či pověřeného člena vlády (zejména ministra spravedlnosti). Soudce nelze odvolat, ale podléhá kárné odpovědnosti, přičemž kárným opatřením může být až odvolání z funkce. Soudce Ústavního

soudu jako zvláštní kategorie soudce je jmenován také prezidentem republiky, ale se souhlasem Senátu a na dobu 10 let, s možností opětovného jmenování. Důležitou komponentou soudní moci ve vztahu k soudcům je otázka *soudcovské samosprávy*, která došla naplnění ve většině států Evropy, v České republice však zatím nikoli, když státní správu soudů vykonává Ministerstvo spravedlnosti a soudcovské rady při jednotlivých soudech jsou jen poradními orgány bez významnějších kompetencí. Další důležitou otázkou je otázka soudcova hmotného zabezpečení, která je sice jednou ze záruk jeho nezávislosti a nestrannosti, stejně jako jeho společenského postavení, neboť soudce právě z důvodu zaručení nestrannosti nemůže zastávat jakoukoli jinou funkci ve veřejné sféře a nesmí ani podnikat, ale která není v České republice ustálena a která je proto pravidelně řešena Ústavním soudem.

(ZDROJ: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soudn%C3%AD_moc)

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Суд — орган, що здійснює правосуддя у формі розгляду і вирішення цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних і інших категорій справ у встановленому законом конкретної держави процесуальному порядку. **Судочинство** — встановлений законом або звичаєм порядок і форма вчинення судових дій у межах завдань судів у здійсненні правосуддя. Цей порядок, як правило, регулює порядок розгляду справ у суді, порядок знаходження істини по справі, розрахунок судових витрат та інших можливих сплат тощо. Суд права має справу з правовими актами (перевіряє їх конституційність, надає їх тлумачення, з'ясовує межі дії цих актів тощо). Класичним судом права є конституційний суд, а в деяких країнах судом права є відповідний верховний суд. Останній може мати і дуалістичну природу (суду права і фактів). Суд фактів займається встановленням конкретних відносин сторін, подій, обставин, і застосуванням до них конкретних норм права.

3. Doplňte chybějící slova do vět

(Zákonodárné, zasahovat, sporů, poměru, poslancem, správních, poskytování, soudcovské, pachatelům, správě, řízení)

Soudní moc v České republice je nezávislá. Není tedy ze své činnosti odpovědna žádné jiné moci, ať již nebo výkonné. Ústavou je výslovně zaručena nezávislost výkonu funkce, když nestrannost soudců nesmí nikdo ohrožovat a do jejich činnosti Proto také soudce nemůže být zároveň či senátorem, nesmí mít žádnou funkci ve veřejné a vykonávat řadu jiných činností. Soudní moc se především uplatňuje při ochrany právům občanů a dalším subjektům v občanskoprávním řízení, např. při rozhodování o náhradu škody, výživné, o platnost skončení pracovního, o ochranu vlastnických práv apod., dále při přezkoumávání rozhodnutí orgánů (správní soudnictví). Pouze soudy mají pravomoc v trestním rozhodovat o vině a o ukládání trestů trestných činů.

4. Slovníček pojmů

Soudní moc	судова влада
Občanskoprávní vztahy	цивільні відносини
trestný čin	кримінальний злочин
svědomí	совість
Nestrannost	неупередженість
mimořádné soudy	надзвичайні суди
nadřízenost a podřízenost	верховенство і підпорядкування
státní zastupitelstvo	прокуратура
rozhodnutí soudu	рішення суду
opravný prostředek	засіб правового захисту
Ústavní soud	Конституційний Суд
Nejvyšší soud	Верховний Суд
právní předpis	правова норма
kontrasignace	контрасигнація
kárná odpovědnost	дисциплінарна відповідальність
kárným opatřením	дисциплінарне стягнення
odvolání z funkce	відсторонення з посади
soudcovská samospráva	суддівське самоврядування

TEMA 5

PROSTOROVĚ-POLITICKÁ ORGANIZACE SPOLEČNOSTI

1. *Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny*

TEXT 1.

Stát jako základní politický region

„Stát je taková institucionalizovaná forma společenského života na určitém území, která prostřednictvím všeobecně závazných pravidel chování, za kterými stojí jeho mocenská autorita, působí na společenské vztahy“. Co to ale v praxi znamená?

- stát je forma společenského života – tj. určitá organizace vztahů mezi lidmi, nezbytným předpokladem státu je tedy **obyvatelstvo**
- zmíněná forma společenského života má instituce – čili vztahy mezi lidmi nejsou organizovány na základě (pouhých) obecných pravidel, ale pomocí „úřadů“, které mohou určovat pro všechny závazná pravidla a které mají právo plnění těchto pravidel vynucovat silou – stát má tedy **státní moc**,
- jde o formu společenského života na konkrétním území, čili každý stát musí mít nějaké **území**.

Každý stát má tedy několik charakteristických znaků. Základními jsou: státní území omezené státními hranicemi, trvale sídlící obyvatelstvo, státní moc. Stát je základním typem politického regionu. Vyskytují se názory, že státy jsou dokonce „jediný reálně existující region“ vůbec. Stát je hlavním fenoménem, který určuje průběh a výsledky ekonomických, politických, sociálních, ekologických a jiných procesů, které jsou v rámci jeho prostorového vymezení uzavřené.

K **označení států** slouží řada symbolů: název státu, hlava státu (osoba, která „zastupuje stát navenek“), státní vlajka, státní znak, hymna. Tyto symboly neslouží jen k odlišení států navzájem, ale také k upevnění (případně možnosti vyjádření) sounáležitosti obyvatelstva s jinak poměrně abstraktní institucí („institucionalizovaná forma společenského života“).

TEXT 2.

Podle hlavy státu se dělí formy státu na **monarchii** a **republiku**.

Monarchie – hlavou státu je monarcha, panovník, vládce, může mít různé tituly (král, císař, car, kníže, emír, sultán, velkovévoda, vévoda, šáh). Monarcha může být volen nebo je jeho titul dědičný. Rozlišujeme několik forem monarchie:

Absolutní – typická pro starověk a středověk, monarcha kontroloval legislativu i exekutivu a koncentroval do svých rukou veškerou moc. Neexistují politické strany. V současnosti např. Saudská Arábie.

Konstituční – ústava rozděluje moc mezi monarchu a zástupce národa. Demokratickou formou je parlamentní monarchie – vznikla v Anglii v 17. století. Státní moc je vykonávána pro lid a lidem. Vláda je zodpovědná parlamentu, ne již monarchovi. Monarcha tak má pouze funkci reprezentativní, even. integrační. V současnosti např. Spojené království, Lucembursko, Belgie, Nizozemsko, Dánsko.

Republika – hlavou státu je prezident (volen přímo lidem nebo nepřímo parlamentem), nositeli státní moci jsou parlament, vláda a soustava soudců. Republiky se dělí na parlamentní a prezidentské.

Parlamentní republika – vedoucí postavení má zákonodárny organ (parlament). Vláda je odpovědná parlamentu. Prezident pouze jmenuje vládu a premiéra. V současnosti např. Česká republika, Slovensko, Polsko, Švýcarsko, Německo, Litva, Slovinsko apod.

Prezidentská republika – výkonná moc je v rukou prezidenta (jmenuje ministry a další členy vlády). Vláda je odpovědná prezidentovi. Funkce premiéra (ministerského předsedy) neexistuje. V současnosti např. Francie.

Podle vnitřní organizace státu dělíme státy na **unitární (jednotné)** a **složené (spolkové státy)**.

Unitární stát – má jednotnou soustavu nejvyšších státních orgánů a jednotný právní řád. Někdy se také hovoří o státech centralizovaných. V rámci unitárních států mohou existovat autonomní útvary (území obývaná obyvatelstvem jiné národnosti). Autonomie se nevztahuje na všechny sféry činnosti státu. Tendence k vytváření jednotných států se nazývá **unitarismus**. Tendence k členění unitárního státu na menší dílčí územní celky s vlastními kompetencemi různého rozsahu je **federalismus**. Procesy, které vedou k narušení integrity státu, jsou regionalismus a separatismus.

Regionalismus je možné definovat jako snahu o prosazení autonomie určitého historicky, kulturně, národnostně nebo nábožensky definovaného regionu vůči centrální státní moci s použitím politických prostředků. Separatismus (z latiny separatus – oddělený) je snaha, často prosazovaná i násilnou formou, o politické oddělení části státního území od jeho celku (např. katolíci v severním Irsku, Baskové ve Španělsku). Státní suverenitu může rovněž narušit i tzv. iredentismus. Iredentismus je národní hnutí, které má za cíl propojit k určitému národnímu státu území s národnostní menšinou stejného původu, žijící v jiném státu.

Složený stát – stát se skládá z více členských států, které přijali společnou ústavu a zřídili společné nejvyšší orgány. Nositelem moci je stát jako celek. Složený stát se vyskytuje nejčastěji jako **federace** nebo **reálná unie**.

Federace – spojování menších států do větších celků. Nositeli státní moci jsou federální orgány. Federace zastupuje jednotně všechny členské státy navenek. V současnosti např. Německo, Rakousko, Švýcarsko, Belgie, Spojené státy americké apod. Reálná unie – stát založený na monarchistických principech. Charakterizuje ji společný monarcha, neexistuje stálý společný zákonodárný orgán, nýbrž jen dočasný společný orgán, řešící otázky unie. Např. bývalé Rakousko-Uhersko.

(ZDROJ: Fňukal M. Politická geografie Univerzita Palackého v Olomouci 2014. S.51-58.)

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Сучасні державні (політичні) режими поділяються на види: демократичні і антидемократичні. Існують також перехідні режими. Демократичний режим характерний для правової держави. Його способи і методи здійснення державної влади реально забезпечують вільний розвиток людини; участь у здійсненні державної влади; свободу в економічній діяльності; захищеність прав і законних інтересів; врахування інтересів більшості і меншостей (меншин); легальна дія опозиційних партій; формування уряду тими партіями, що перемогли на відповідних виборах; домінування переконання, узгодження, компромісу; виборність і змінюваність центральних і місцевих органів державної влади тощо. При антидемократичному режимі відбувається потоптання прав і свобод людини, придушення опозиції, не виключається скасування представницького вищого органу (парламенту) або пере творення його на маріонеткову установу, формування уряду армією, що захопила владу, і т. ін.

3. Doplňte chybějící slova do vět

***(dohod pevninský stanovuje smlouvě kontroly prostoru
vzdušném hloubkou teritoriálních území mezinárodního)***

Vymezení prostoru státního je možné učinit na základě všeobecně uznávaných mezinárodních Hranice území nemusí zahrnovat čistě jenom povrch. Složitější situace nastává při vymezování hranic např. ve vzdušném , který je také součástí státního území. Dle práva má každý stát plnou svrchovanost ve prostoru nad svým územím. Tento princip je obsažen např. v Pařížské o letecké přepravě z roku 1919. V praxi se však uplatňuje přístup, kdy horní hranice je dána technickými možnostmi

vzdušného prostoru daného státu. Naopak při vymezování prostoru území v rámci geologického podkladu opět platí, že v praxi je to omezeno technickými možnostmi kontrolovat „narušení suverenity“ – tj. dosažitelnou vrtů nebo dolů. Nejjasnější vymezení je v případě vodních cest a moří. Při stanovování hranice při (pobřežních vodách) byla přijata Úmluva OSN o mořském právu podepsaná v Montego Bay (Jamajka) 10. 12. 1982 (V ČR zákon č. 240/1996 o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu), která hranici pobřežních vod na 12 námořních mil.

4. Slovníček pojmů

mocenské autorita	владний авторитет
státní moc	державна влада
státní území	державна територія
trvale sídlící obyvatelstvo	постійно проживаюче населення
politický region	політичний регіон
státní vlajka,	Національний прапор,
státní znak,	державний герб,
státní hymna	Національний гімн
titul dědičný	спадковий титул
parlamentní monarchie	парламентська монархія
nositel státní moci	носій державної влади
jmenovat vládu	призначити уряд
Unitární stát	унітарна держава
právní řád	правопорядок

TEMA 6

ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ STÁTŮ

1. *Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny*

TEXT 1.

Administrativní členění České republiky

Prakticky všechny státy jsou členěny na menší administrativní územní jednotky. V rámci nižších jednotek se pak vykonává část výkonných rozhodnutí státu – tzv. veřejná správa. Územní administrativní jednotky jsou zpravidla vytvářeny v několika hierarchicky uspořádaných stupních. „Hierarchické uspořádání“ znamená, že nižší stupně jsou podřízeny vyšším, zpravidla platí i to, že vyšší jednotky jsou územně členěny na nižší (územní skladebnost administrativních jednotek).

Veřejná správa má 2 základní formy:

- **státní správa** (vykonává ji stát, resp. orgány jmenované státem a podřízené státu – u nás např. činnost úřadů práce, soudů apod.),
- **samospráva** (vykonávají ji sami obyvatelé územní jednotky prostřednictvím svých volených orgánů – obecních a krajských zastupitelstev).

Česká republika je unitární stát, který je částečně decentralizovaný. Podle článku 99 české ústavy se náš stát člení na **obce**, které jsou základními územními samosprávnými celky, a **kraje**, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Územní samosprávné celky ústava definuje jako „územní společenství občanů, která mají právo na samosprávu.“ Administrativními jednotkami, které jsou pouze správní, se ústava nezabývá.

V praxi se pro správní účely území ČR člení na 3 principiálně odlišné skupiny jednotek:

- dvě úrovně **samosprávných jednotek**: obce a kraje (v případě Prahy spojeny pod názvem hlavní město)

- Několik úrovní **správních jednotek** pro výkon různých aspektů státní správy (matriční obvody, obvody stavebního úřadu, správní obvody obcí s rozšířenou působností apod.)
- Několik úrovní **územně technických jednotek** sloužících k evidenčním nebo statistickým účelům (katastrální území, základní sídelní jednotky, okresy apod.)

Základním článkem administrativního členění státu jsou **obce**. Obce působí ve dvou okruzích činností – mají tzv. samostatnou působnost a přenesenou působnost:

- **samostatná působnost obcí** jsou záležitosti, které spravuje obec samostatně prostřednictvím své samosprávy (obecního zastupitelstva a starosty), v těchto záležitostech obce vydávají obecně závazné vyhlášky,
- **přenesená působnost obcí** jsou záležitosti státní správy, jejichž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce (obecnímu úřadu), v těchto záležitostech obecní úřady vydávají nařízení obce

O otázkách samostatné působnosti obce rozhodují občané obce prostřednictvím zastupitelstva nebo v obecních referendech (např. o rozpočtu obce, místních poplatcích, umístění skládky, apod.). V otázkách přenesené působnosti obce rozhodují obecní úředníci přesně podle pokynů státu, které nesmí změnit (např. není možné, aby si matrikářka změnila pravidla pro uzavírání sňatku nebo aby obec vydávala vlastní občanské průkazy). Kvůli těmto rozdílům je samostatná a přenesená působnost obcí odlišena i formulačně – v prvním případě jde o rozhodnutí obce (města, městyse), v druhém o rozhodnutí obecního úřadu (městského úřadu, úřadu městyse)

Některé obce jsou na základě své velikosti, významu nebo historických okolností označovány jako **města** či **městyse**. Toto označení se projevuje i v názvech samosprávných orgánů (zastupitelstvo města, zastupitelstvo městyse). Ostatní obce se neúředně – zejména v hovorové češtině – označují jako „venkovské“ obce, toto označení se ale nikdy nepoužívá v úředních dokumentech.

TEXT 2.

Všechny obce – „venkovské“, městyse i města – mají stejné právní postavení a z hlediska pravomocí samosprávy se vůbec neliší. Zvláštní práva má však 23 velkých nebo rozlehlých měst, která se označují jako **statutární města**. Tato města, na rozdíl od zbylých obcí, mohou (ale nemusí) rozčlenit své území na menší samosprávné městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Vnitřní poměry ve věcech správy města v takovém případě vymezuje zvláštní městská vyhláška označovaná jako statut města. Ve statutárních městech se označuje městský úřad jako magistrát a starosta jako primátor.

Další „zvláštní“ obcí je **Praha**, ve které se samospráva a státní správa neřídí zákonem o obcích, ale zvláštním zákonem o **hlavním městě**. Postavení Prahy je obdobné jako u statutárních měst, navíc ale má kompetence, které náležejí na zbytku území státu krajům. V současnosti je Praha členěna na 57 městských částí, které jsou samosprávné (město na ně přeneslo část svých kompetencí v oblasti své samostatné působnosti), vedle toho se člení na 22 správních obvodů (vykonávají státní správu) a úředně existuje i členění na 10 územních obvodů (mají jen evidenční funkci, odpovídají okresům na zbytku státu).

Kraje jsou v ČR druhou úrovní územních samosprávných jednotek. Na 13 krajů a hlavní město Prahu byla Česká republika rozčleněna dne 1. 1. 2000.

Statistické jednotky NUTS jsou územní celky vytvořené pro statistické účely Eurostatu (statistický úřad EU) pro porovnání ekonomických ukazatelů členských zemí EU. V praxi jsou důležité i z toho důvodu, že na jednotky úrovně územního členění NUTS II jsou směřovány prostředky z fondů EU.

NUTS mají 4 hierarchické úrovně: NUTS 0 (stát), NUTS 1 (v ČR nejsou), NUTS 2 (v ČR skupiny krajů) a NUTS 3 (kraje). Aby bylo pro celou Evropskou unii dosaženo srovnatelnosti jednotlivých statistických celků, jsou pro jednotlivé úrovně soustavy NUTS stanoveny meze počtu obyvatel

Je obec, sídlo a vesnice totéž? V praxi se často používají jako synonyma, ve skutečnosti jde ale o termíny s přesně definovaným významem. Označení sídlo, víska, vesnice, samota apod. jsou pojmy z geografie sídel, které s administrativním členěním území vůbec nesouvisí. **Sídlem** rozumíme prostorově oddělenou a trvale osídlenou skupinu lidských obydlí. Každé sídlo je odděleno od ostatních sídel plochami, na kterých lidská obydlí nejsou. Pokud má sídlo menší počet usedlostí, označuje se jako **venkovské sídlo** (vesnice, víska, samota), pokud má větší počet usedlostí a splňuje některá další podmínky, označuje se jako **město**.

(ZDROJ: Fňukal M. Politická geografie Univerzita Palackého v Olomouci 2014. S.62-68.)

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Якщо в президентських республіках глава держави формує уряд за своїм розсудом, незалежно від розстановки сил у парламенті, то в парламентських республіках глава держави най частіше може призначити такий уряд, який має підтримку парламентської більшості. Члени уряду є одночасно і членами парламенту, тобто склад уряду відбиває реальну розстановку сил у парламенті, що дозволяє уряду впливати на прийняття парламентських рішень. Пост прем'єр-міністра, як правило, автоматично займає лідер партії (блока партій), яка перемогла на виборах. Існує парламентська відповідальність уряду, що найчастіше носить солідарний характер - недовіра одному члену кабінету спричиняє відставку всього уряду. Замість виходу у відставку уряд може зажадати розпуску парламенту і призначення нових виборів. Функція глави держави відокремлена від функції глави уряду.

3. Doplňte chybějící slova do vět

Garantuje, standardu, činů,, veřejném, respektována, interakce, správy, zachování, územní, rozhodování, subjekty.

Z hlediska společenského účelu lze funkce státu dělit na: - regulačně normativní – stát je stěžejním subjektem, určuje, resp. garantuje stanovení pravidel činitelů veřejného i soukromého práva. Tato pravidla ve formě ústavy, zákonů, ediktů, dekretů, nařízení mají povahu norem, čili předpokládaného chování nebo organizační struktury a jsou buď dobrovolně, nebo je normami předvídané chování mocensky vynucováno. - organizace služeb veřejného zájmu – stát vzhledem k uplatňované koncepci širší věcné problematiky určité činnosti, jež ve zájmu organizuje, řídí, spravuje (např. v oblastech fiskální, monetární, zdravotní, hygienické, národního vzdělání, vědeckého výzkumu, národní kultury, sociální, kontrolní). Jedná se v řadě případů o typické oblasti veřejné (státní) - ochrannou (vnitřní a vnější) – stát je garantem veřejného pořádku, bezpečnosti občanů a jejich majetku, státních zájmů a celistvosti a nedotknutelnosti. - výkonu spravedlnosti – stát je garantem především funkce arbiterské, tedy nezávislého sporů mezi různými veřejnoprávními a soukromoprávními, zachování zákonů, odhalování a stíhání trestných , výkonu rozhodnutí, včetně funkce nápravně výchovné.

4. Slovníček pojmů

administrativní členění	адміністративний поділ
administrativní územní jednotky	адміністративно-територіальні одиниці
veřejná správa	публічне управління
státní správa	державне управління
samospráva	місцеве самоврядування
obecní a krajské zastupitelstvo	муніципальне та регіональне представництво
územní samosprávné celky	територіальні самоврядні одиниці

samosprávná jednotka	одиниця місцевого самоврядування
správná jednotka	адміністративна одиниця
územně technická jednotka	територіальна технічна одиниця
obec	населений пункт, муніципалітет
samostatná působnost obcí	автономна компетенція муніципалітету
přenesená působnost obcí	делегована компетенція муніципалітетів
obecní úředníci	муніципальні службовці
městys	містечко
kraj	область/край
statutární města	статутні міста
statistické jednotky NUTS	статистичні одиниці NUTS (номенклатура територіальних одиниць для цілей статистики ЄС)

TEMA 7

VOLBY. VOLEBNÍ SYSTÉM

1. *Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny*

Volby lze definovat jako „ustavení orgánu určitého společenství lidí cestou hlasování k volbě oprávněných subjektů“. Volby jsou vůbec nejčastější způsobem výběru vhodných osob do rozhodovacích a řídicích orgánů států, tradičně se volbami vybírají členové parlamentů a orgánů místní samosprávy, v republikách také hlavy státu. Volby jsou všeobecně považovány za základní charakteristiku demokratické společnosti. Volby se rozlišují podle různých kritérií. Podle „bezprostřednosti“ volby rozlišujeme:

Přímé volby – voliči dávají hlas bezprostředně kandidátům a rozhodují tak o jejich zvolení (typické pro volbu parlamentů, u dvoukomorových parlamentů zejména jejich dolní komory)

Nepřímé volby – charakteristické je to, že otázku volby neřeší přímo občané, ale následně osoby, kterým dali svůj hlas – volitelé (např. Volby prezidenta USA), poslanci.

Jako **volební právo** se označuje právo občanů účastnit se voleb. Rozlišuje se přitom **aktivní volební právo** (právo volit) a **pasivní volební právo** (právo kandidovat, být volen). Historicky bylo volební právo omezeno jen na majetné muže, podmínky vylučující z voleb nemajetné a ženy byly ve většině zemí odbourány na konci 19. a v první polovině 20. století. V moderních demokraciích je za normu považováno volební právo, které je: **všeobecné** – volit smí každý svéprávný občan od určitého věku, bez ohledu na původ, pohlaví, náboženské přesvědčení, rasu a podobně; **rovné** – každý hlas váží stejně, neexistují privilegovaní voliči s větším vlivem na výsledek voleb; **tajné** – volič nemusí zveřejnit, komu odevzdal hlas.

Většinový volební systém. Většinový volební systém je historicky starší, do konce 19. století dokonce jediný používaný volební systém. Při použití tohoto systému v jeho základní podobě se území rozdělí na tolik volebních

obvodů, kolik má být obsazeno míst, v každém volebním obvodu se pak volí jen 1 kandidát.

Volební systém poměrného zastoupení. Systém poměrného zastoupení je historický mladší, může totiž být uplatněn jen v prostředí, kde existují politické strany (v 19. století). Při použití tohoto systému v jeho základní podobě se území rozdělí na menší počet volebních obvodů, než kolik má být obsazeno míst. V jednotlivých volebních obvodech se pak volí více kandidátů zapsaných na listinách politických stran. Mezi strany se mandáty rozdělí podle podílu hlasů. Volební systém poměrného zastoupení se používá výhradně pro volbu kolektivních orgánů. Oproti většinovému systému mnohem lépe odráží politické rozvrstvení voličů.

Smíšené volební systémy. Smíšené volební systémy se snaží dosáhnout výhod předchozích dvou systémů tím, že je část mandátů obsazována na základě většinového volebního systému, část na základě poměrného volebního systému. V typické podobě se používá tento systém v Německu.

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Громадяни держави, що мають право брати участь у виборах, є виборцями. Коло виборців, що збирається голосувати чи голосує за певну політичну партію на парламентських, президентських чи місцевих виборах, називається електоратом (лат. elector — виборець).

Громадяни беруть участь у виборах на основі виборчого права. Виборче право — це система нормативно-правових актів, що встановлюють та регулюють права виборців у формуванні виборних органів державної влади та місцевого управління (самоврядування).

Завдяки виборам, що є формою безпосереднього народовладдя, одержують можливість функціонувати на законних підставах органи представницької демократії.

Наприкінці XVIII ст. було розроблено класичну теорію виборів, основні ідеї якої зводяться до визнання того, що суверенітет невід'ємно належить нації, у ряді країн народу, який є джерелом будь-якої влади. Народ доручає здійснення влади своїм представникам (депутатам), яких визначає шляхом проведення демократичних виборів.

З часом утвердились певні вимоги і правила, виконання яких покликано забезпечити об'єктивне виявлення волі виборців, утруднити чи зробити неможливою фальсифікацію результатів виборів. Найважливіші з них закріплено у конституціях демократичних держав. Сукупність таких конституційних норм утворює конституційний інститут виборів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

3. Doplňte chybějící slova do vět

(pohybuje se, vybírat, získat, kandidátních, poslanců, strany, území, voliči, se volí, zastupitelů, souvislosti, období)

Volby do zastupitelstev krajů – První volby se uskutečnily v roce 2000. Voliči měli právo z kandidátních listin politických stran, hnutí a volebních koalic. Na kandidátní listině mohou navíc uplatnit až 4 preferenční hlasy. Počet zastupitelů kraje se odvíjí od počtu obyvatel tohoto kraje a mezi 45 a 65. Min. hranice pro účast politické v zastupitelstvu je stanovena na 5 % hlasů.

Volby do zastupitelstev obcí (komunální volby) – Jedná se o jednokolové přímé volby, kde občané daného volí přímo své kandidáty. Zastupitelstva na 4 roky. Početse odvíjí od počtu obyvatel obce, již bude zastupitelstvo zastupovat. Volič může volit jak jednotlivé kandidáty různých stran (nebo nezávislé), tak strany nebo koalice na listinách.

Volby do Evropského parlamentu – Nově se objevili v se vstupem ČR do Evropské unie. Česká republika v Evropském parlamentu obsazuje 24 křesel. Volby probíhají na základě kandidátních listin s maximálním počtem 32 kandidátů, který je o 1/3 vyšší než počet....., kteří mají být zvoleni. Funkční poslanců je pětileté. Je uplatňován poměrný systém, ve kterém strana nebo koalice stran potřebuje minimálně 5 % hlasů (tzv. uzavírací klauzule).

4. *Slovníček pojmů*

volby	вибори
přímé volby	прямі вибори
nepřímé volby	непрямі вибори
volební právo	право голосу
aktivní volební právo	активне виборче право
pasivní volební právo	пасивне виборче право
většinový volební systém	мажоритарна виборча система
volební systém poměrného zastoupení	пропорційна виборча система

TEMA 8

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

1. *Přečtěte a přeložte text do ukrajinštiny*

TEXT 1.

Mezinárodní společenství představují seskupení států, které udržují mezi sebou vztahy regulované mezinárodním právem. Tyto společenstva můžeme také chápat jako globální politické hráče, kteří určují směr světové ekonomiky, politiky a organizace společnosti. Ve spolupráci států, mezi sebou hrají důležitou roli právě mezinárodní vztahy, které vytváření mezinárodní organizace. Vytváření takových organizací souvisí s integračními trendy ve světě, které probíhají v různých oblastech (ekonomické, politické, vojenské apod.). Pojem integrace se používá pro formy a procesy spojení, slučování, případně srůstem původně izolovaných nebo samostatných jednotek do jediného a vnitřně jednotného systému, na jehož základě se vytváří jednotný celek. Mezinárodní integrace představuje vymezený stupeň rozvoje formálně-právních a institucionálních vazeb. Mezinárodní organizace můžeme tedy pokládat za formu mnohostranné mezinárodní spolupráce, určené na základě mezinárodní dohody, která zahrnuje relativně stálý rozsah členství, existencí stálých orgánů s definovanými kompetencemi obsahující statut organizace.

Mezinárodní organizace můžeme klasifikovat podle několika různých znaků (např. na základě členství – **vládní** a **mimovládní**). **Vládní organizace** (International Governmental Organisations, IGO) – členy jsou suverénní státy a byly vytvořené na základě rozhodnutí vlád zakládající smlouvou. Takové organizace se obvykle skládají ze shromáždění zástupců (kongres, valné shromáždění), voleného orgánu na určitou dobu s omezeným počtem členů (výbor, rada) a sekretariátu řízeného tajemníkem (ředitelem). Vládní organizace obvykle mají trvalý nebo dočasný charakter. Trvalé působí bez časového omezení (např. **OSN**) a dočasné se zřizují na základě plnění

určitého úkolu. Po splnění zanikají (např. **IRO – Mezinárodní organizace pro uprchlíky**). **Nevládní organizace** (Non-Government Organisations, NGO) – nevznikly na základě mezinárodní smlouvy, členy nejsou suverénní státy, ale fyzické, či právnické osoby nebo instituce a sdružení s veřejným nebo soukromým charakterem. Příkladem nevládní organizace může být **Mezinárodní Červený kříž**.

TEXT 2.

Organizace spojených národů (OSN, United Nations Organisation, UNO) – v současnosti se jedná o jedinou mezinárodní organizaci se skutečně univerzálním (z hlediska činnosti) a zároveň globálním (z hlediska členských států) charakterem. Jejím předchůdcem byla, Společnost národů založená v roce 1919. OSN vznikla jako reakce na vývoj ve světě po druhé světové válce. Zakládající konference proběhla od 25. dubna 1945, přičemž zakládající smlouva – Charta OSN, byla podepsaná 26. června 1945 v San Franciscu představiteli 50 států světa. Oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byla Charta ratifikována Čínou, Francií, USA, Velkou Británií a většinou ostatních signatářských zemí. Hlavní sídlo OSN je v New Yorku, dále má sídla v Ženevě a Vídni.

Mezinárodní soudní dvůr – sídlí v Haagu. Má 15 členů volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti. Soudci jsou voleni na funkční

období 9 let. Hlavním úkolem soudu je řešit spory mezi státy a podávat posudky o právních otázkách na žádost oprávněných orgánů.

OSN zřizuje pro plnění svých cílů i odborné organizace. Uvádím výčet pouze těch nejdůležitějších, se kterými se můžete setkat:

- Organizace pro výchovu, vědu a kulturu – UNESCO
- Mezinárodní organizace práce – ILO
- Světová zdravotnická organizace – WHO
- Mezinárodní měnový fond – IMF
- Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky – UNHCR
- Dětský fond OSN – UNICEF
- Rozvojový fond OSN pro ženy – UNIFEM
- Pozorovatelská mise OSN v Ugandě a Rwandě – UNOMUR
- Ochranné a stabilizační síly OSN v bývalé Jugoslávii – UNPROFOR, IFOR, SFOR, KFOR
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka) – IBRD.

(ZDROJ: Fňukal M. Politická geografie Univerzita Palackého v Olomouci 2014.)

2. Přečtěte a přeložte text do češtiny

Генеральна Асамблея має право обговорювати будь-які питання, що входять у компетенцію ООН. Вона уповноважена розглядати загальні принципи міжнародного співробітництва в справі підтримки миру і безпеки, включаючи проблему роззброювання. Проте будь-яке питання, по котрому необхідно почати дії, до і після його обговорення Генеральною Асамблеєю повинно бути передане Раді Безпеки, тому що вона є єдиним органом ООН, уповноваженим приймати рішення щодо таких дій.

Чергові сесії Генеральної Асамблеї проводяться 1 раз у рік. В міру необхідності можуть проводитися також спеціальні сесії Генеральної Асамблеї, що скликаються Генеральним секретарем за вимогою Ради

Безпеки або більшості членів ООН. На сесіях кожний член ООН може бути представлений делегацією, що складається не більш ніж із п'яти делегатів і п'яти заступників, кожна делегація має один голос.

На кожній черговій сесії створюється сім головних комітетів, у роботі яких можуть брати участь представники всіх держав-членів ООН: Комітет з політичних питань і питань безпеки (Перший комітет) — цей комітет займається в основному питаннями роззброювання; Спеціальний політичний комітет — у нього передаються політичні питання, що входять у компетенцію Першого комітету; Комітет з економічних і фінансових питань (Другий комітет).

3. Doplňte chybějící slova do vět

(členských, hlasují, přísluší, tématu, zahraniční, předsednictví, jednomyslné, střídají, sídlí, většiny, vln)

Rada Evropské unie „Rada ministrů“ – hlavní orgán EU, kterému činit rozhodnutí. Jsou v ní zastoupeny vlády zemí, jejichž představitelé v jejím rámci jednájí a o legislativě Společenství. Existuje pouze jedna Rada, avšak její název a složení se mění v závislosti na projednávaném, ať už je to zemědělství, finance, školství, všeobecné záležitosti či věci. V závislosti na oblasti politiky, o kterou se jedná, rozhoduje Rada ministrů buď jednomyslně, nebo na základě váženého systému kvalifikované hlasů. Postupem času, a částečně i pod vlivem několika rozšíření Unie, se výrazně zvýšil počet rozhodnutí, která vyžadují spíše většinové hlasování nežli rozhodnutí. Na místě předsedající země Rady ministrů se vždy po šesti měsících postupně všechny členské státy. V prvním pololetí 2009 předsedala Radě Česká republika, v první polovině roku 2011 Radě předsedá Maďarsko a následně převezme Polsko. Rada v Bruselu a společně s Komisí a Parlamentem tvoří základ institucionálního trojúhelníku Společenství.

4. Slovníček pojmů

mezinárodní vztahy	міжнародні відносини
mezinárodní organizace	міжнародні організації
mezinárodní integrace	міжнародна інтеграція
mezinárodní dohoda	міжнародна угода
vládní organizace	урядові організації
zakládající smlouva	установчий договір
nevládní organizace	неурядові організації
Zakládající conference	Установча конференція
Valné shromáždění	Генеральна Асамблея
Rada bezpečnosti	Рада Безпеки
Organizace pro výchovu, vědu a kulturu – UNESCO	Організація з питань освіти, науки і культури - ЮНЕСКО
Mezinárodní organizace práce – ILO	Міжнародна організація праці
Světová zdravotnická organizace – WHO	Всесвітня організація охорони здоров'я - ВООЗ
Mezinárodní měnový fond – IMF	Міжнародний валютний фонд - МВФ
Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky – UNHCR	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
Dětský fond OSN – UNICEF	Дитячий фонд ООН - ЮНІСЕФ
Rozvojový fond OSN pro ženy – UNIFEM	Фонд ООН для розвитку в інтересах жінок - ЮНІФЕМ
Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka)	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк)

SEZNAM LITERATURY

Основна література

1. Lněnička L. Vybrané texty z politické geografie. Distanční texty pro magisterské studium Masarykova univerzita v Brně. 2011.

Режим

доступу:

<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js11/geo/web/index.html>

2. Fňukal M. Politická geografie Univerzita Palackého v Olomouci 2014. 89 s.

Допоміжна література

1. Ištók, I. Politická geografia a geopolitika, Prešov: Prešovská univerzita v Prešově, 2004 392 s. ISBN 80-8068-313-1.
2. Jak se píše slovníky aneb Lexikografie pro každého. Ed. Lišková M., Šemelík M. Nakladatelství: Lidové noviny. 2019.
3. Fňukal M. Politická geografie. Univerzita Palackého v Olomouci. S.27-30.
4. Боярова Л. Г. Проблема розмежування полісемії та омонімії термінів у лексикографічній практиці // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: Сер. «Філологія». 2005. № 666. Вип. 45. С.18-20.
5. Боярова, Л. Г. (2015). Академічні перекладні словники як сфера фіксування української термінологіки: нормативний аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія», 71(1127), 2014, 24-29.* вилучено із [//https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/1800 //](https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/1800)
6. Гелетка М.Л. Концепція сучасних електронних перекладних термінологічних словників // International scientific conference. Riga, the Republic of Latvia. July 29-30, 2022. С. 310-313.
7. Колган О. В., Колган Т. В., Падалка Р. М. Перекладні термінологічні е-словники як нагальна вимога сьогодення в

- процесі мовної підготовки студентів ЗВО. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 233-236.
8. Селіверстова К.Т. Підготовка галузевих словників: здобутки і особливості методики укладання перекладного словника // Архіви України. - 2013. - № 5. - С. 25-62. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2013_5_4
9. Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія: теорія, практика, перспективи. К., 2012. 456 с.

Лексикографічні праці

1. Kurimský A., Šišková R., Savický N. Ukrajinsko-český slovník.1. díl (A-O) Academia, Praha 1994; 2. díl (П-Я) Academia, Praha 1996; 1377 s.
2. Šišková R. Savický N. Ukrajinsko-český a česko-ukrajinský slovník. LEDA ve spolupráci se Slovanským ústavem AV ČR, Praha 2008, 1026 s.
3. Антоненко О., Лобур Н., Паламарчук О. та ін. Українсько-чеський словник лінгвістичної термінології. – Львів, 2009.
4. Український словник (Ukrajínština slovníček) /Автор. колект. спів. видав. Брно: Lingea s.r.o., 2014. 671 с.
5. Чесько-український словник /Упоряд. Їржи Новак. Київ: Чумацький шлях, 2008. 586 с.
6. Чесько-український словник: У 2 томах /Уклад. Й. Ф. Андерш та ін. Київ: Наукова думка, 1988.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Vícejazyčný slovník <https://slovník.seznam.cz/>
2. Akademický slovník současné češtiny <https://slovníkcestiny.cz/uvod.php>
3. Současná lexikologie a lexikografie Ústav pro jazyk český AV ČR <http://lexiko.ujc.cas.cz/>

4. Ukrajinsko-český slovník neologizmů

<http://www.slu.cas.cz/ukrneo/ukrneo.html>

5. Slovník spisovného jazyka českého <https://ssjc.ujc.cas.cz/>

6. Словник української мови в 11-ти томах <http://sum.in.ua/>

<http://volby.cz/>

<http://integrace.cz/>

http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ii_struktura_uzemi_ceske_republiky

Portál evropské e-Justice [https://e-](https://e-justice.europa.eu/home?plang=cs&action=home)

[justice.europa.eu/home?plang=cs&action=home](https://e-justice.europa.eu/home?plang=cs&action=home)